

Ref 29

Enbart det förhållandet att en person som är misstänkt för brott är under 15 år har inte ansetts innebära att det är av synnerlig vikt för denne eller dennes närstående att uppgifter om vederbörandes identitet inte lämnas ut till den som lidit skada av brottet.

35 kap. 8 § andra stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 2 juni 2023 följande dom (mål nr 3936-22).

Bakgrund

1. Var och en har rätt att ta del av allmänna handlingar förutsatt att uppgifterna i dem inte omfattas av sekretess. Även uppgifter som omfattas av sekretess får emellertid under vissa förutsättningar lämnas ut. Det gäller bl.a. när det finns en sekretessbrytande bestämmelse som är tillämplig på de aktuella uppgifterna.

2. Uppgifter som förekommer i en förundersökning omfattas vanligen av sekretess. En person som lidit skada av ett brott kan dock få ta del av en uppgift som förekommer i en nedlagd förundersökning om denne behöver uppgiften för att kunna få ett anspråk på skadestånd prövat. Detta gäller inte om det bedöms vara av synnerlig vikt för den som uppgiften rör eller dennes närstående att den inte lämnas ut.

3. J.L. polisanmälde ett brott som hade drabbat ett bolag som han är företrädare för. Polismyndigheten inledde en förundersökning, men den lades ned eftersom den person som var misstänkt för brottet inte hade fyllt 15 år vid tiden för gärningen. J.L. begärde hos Polismyndigheten att få ta del av den brottsrapport som finns i den nedlagda förundersökningen.

4. Polismyndigheten beslutade att lämna ut brottsrapporten med undantag för uppgifter om namn och personnummer avseende den person som var misstänkt för brottet. Myndigheten uttalade att redan det faktum att det rör sig om identiteten på en tidigare misstänkt innebär att det kan vara av synnerlig vikt att uppgiften inte röjs. Därutöver beaktade Polismyndigheten den tidigare misstänktes ringa ålder.

5. J.L. överklagade beslutet till Kammarrätten i Stockholm och anförde att uppgifterna om namn och personnummer behövs för att han som skadelidande ska kunna ta till vara sin rätt.

6. Kammarrätten avslog överklagandet och ansåg att det var av synnerlig vikt för den person som uppgifterna rörde att de inte röjdes. Domstolen beaktade särskilt att personen var under 15 år.

Yrkanden m.m.

7. J.L. yrkar att uppgifterna om namn och personnummer ska lämnas ut. Han anför att konsekvensen av underinstansernas avgöranden är att skadelidande brottsoffer står rättslösa eftersom det inte finns någon som de kan rikta befogade skadeståndsanspråk mot.

Skälen för avgörandet

Frågan i målet

8. Frågan i målet är om det förhållandet att en person som är misstänkt för brott är under 15 år innebär att det är av synnerlig vikt för denne, eller dennes närstående, att uppgifter om vederbörandes identitet inte lämnas ut till den som lidit skada av brottet.

Rättslig reglering

9. Enligt 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) gäller sekretess för uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider skada eller men och uppgiften förekommer i utredning enligt bestämmelserna om förundersökning i brottmål.

10. Enligt 8 § andra stycket hindrar sekretessen enligt 1 § inte att en skadelidande tar del av en uppgift som förekommer i en nedlagd förundersökning om den skadelidande behöver uppgiften för att kunna få ett anspråk på skadestånd eller på bättre rätt till viss egendom tillgodosett och det inte bedöms vara av synnerlig vikt för den som uppgiften rör eller någon närstående till den enskilde att den inte lämnas ut.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

11. Uppgifterna om den tidigare misstänktes namn och personnummer omfattas av sekretess. J.L. har dock ett behov av dessa uppgifter för att kunna få ett anspråk på skadestånd tillgodosett. Frågan är om det är av synnerlig vikt för den tidigare misstänkte, eller någon närstående till denne, att uppgifterna inte lämnas ut till J.L.

12. Regleringen i 35 kap. 8 § andra stycket offentlighets- och sekretesslagen syftar till att förbättra skadelidandes möjligheter att

ta del av uppgifter ur brottsutredningar för att kunna ta till vara sin rätt till skadestånd m.m. I de fall det är rimligt att anta att avsikten hos den som begär att få ut uppgifterna antingen är att få vetskap om vem ett anspråk ska riktas mot eller att få bevis för sin sak, bör normalt tilltro sättas till dennes påstående att han eller hon behöver uppgifterna (prop. 2000/01:109 s. 15 och 19).

13. Att en skadelidande har ett berättigat behov av uppgifterna räcker dock inte utan hänsyn bör även tas till den tidigare misstänktes intressen. För denne kan det vara av synnerlig vikt att hans eller hennes identitet inte röjs. Detta kan bero på beskaffenheten av det misstänkta brottet eller på omständigheter hänförliga till den misstänktes person. Det kan också bero på att det finns risk för trakasserier och repressalier. Även uppgifter i brottsplatsundersökningar, läkarintyg, förhørsutsagor och dylikt kan innehålla så graverande uppgifter för en enskild att de inte bör röjas. När den misstänkte är under 18 år kan det finnas skäl att ta större hänsyn till dennes intressen än annars (a. prop. s. 20).

14. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterar att lagtextens utformning – med hänvisningen till synnerlig vikt – liksom de exempel som ges i förarbetena talar för att uppgifter ur en förundersökning, som den som lidit skada av ett brott behöver för att kunna ta till vara sin rätt till skadestånd, normalt ska kunna lämnas ut till denne och att det krävs speciella omständigheter för att ett utlämnande ska nekas. Enbart det förhållandet att en person varit misstänkt för ett brott kan därmed inte medföra att en begäran ska avslås och detsamma gäller personens låga ålder.

15. Enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening är det aktuella brottet – stöld – inte ett sådant brott vars beskaffenhet normalt sett medför att det är av synnerlig vikt för den tidigare misstänkte att dennes identitet inte röjs. Några särskilda omständigheter kring gärningen som ändrar den bedömningen har inte kommit fram. Inte heller finns anledning att anta att någon riskerar att utsättas för trakasserier eller repressalier om de begärda uppgifterna lämnas ut till J.L.

16. Vid sådana förhållanden kan det, trots den tidigare misstänktes låga ålder, inte anses vara av synnerlig vikt för den som uppgifterna rör, eller någon närstående till denne, att uppgifterna om namn och personnummer inte lämnas ut till J.L. Överklagandet ska därför bifallas.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen bifaller överklagandet och beslutar att Polismyndigheten ska lämna ut de begärda uppgifterna till J.L.

I avgörandet deltog justitieråden *Jermsten, Knutsson, Bull, Jönsson* och *Nilsson*. Föredragande var justitiesekreteraren Mårten Olsson.

Kammarrätten i Stockholm (2022-05-16, *Bohlin, Sjöberg och Une-Larsson* [skiljaktig]):

Frågan i målet är om de begärda uppgifterna kan lämnas ut med hänvisning till den sekretessbrytande bestämmelsen i 35 kap. 8 § andra stycket 1 offentlighets- och sekretesslagen.

Av förarbetena till bestämmelsen framgår att den omständigheten att en skadelidande har ett berättigat behov av efterfrågade uppgifter inte alltid bör medföra att uppgifterna får lämnas ut. En avvägning bör ske mellan den skadelidandes behov av uppgifterna och motstående intresse av att uppgifterna inte röjs (prop. 2000/01:109 s. 19).

Avseende vad som kan utgöra synnerliga skäl att inte lämna ut uppgiften uttalas bl.a. följande. För den tidigare misstänkte kan det vara av synnerlig vikt att hans eller hennes identitet inte röjs, om så inte redan skett i samband med att brottsutredningen avslutats. Detta kan bero på beskaffenheten av det misstänkta brottet eller på omständigheter hänförliga till den misstänktes person. Det kan också bero på att det finns risk för trakasserier och repressalier. Även uppgifter i brottsplatsundersökningar, läkarintyg, förhørsutsagor och dylikt kan innehålla så graverande uppgifter för en enskild att de inte bör röjas. Det kan också föreligga en allvarlig risk att andra uppgiftslämnare, exempelvis vittnen, som hörts om känsliga förhållanden, tillfogas allvarlig skada om uppgifter om dem lämnas ut. När den misstänkte är under 18 år samt när utredningen sker enligt 31 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare kan det finnas skäl att ta större hänsyn till enskilda intressen än annars (prop. 2000/01:109 s. 20).

Vid en avvägning mellan J.L:s behov av uppgifterna och motstående intresse av att skydda uppgifter som rör annan enskilds intresse anser kammarrätten att det är av synnerlig vikt att uppgifterna inte röjs. Kammarrätten har härvid särskilt beaktat att den person som uppgifterna rör är under 15 år. J.L. har därmed inte rätt att få ut uppgifterna med stöd av 35 kap. 8 § andra stycket 1 offentlighets- och sekretesslagen. Överklagandet ska därför avslås.

– Kammarrätten avslår överklagandet.

Une-Larsson var skiljaktig och anförde:

Det saknas närmare vägledning i praxis om hur rekvisitet ”synnerlig vikt” ska tolkas. I förarbetena uttalas förvisso att det när det gäller personer under 18 år kan finnas skäl att ta större hänsyn till enskilda intressen än annars. I nu aktuellt mål anser jag dock att brottets beskaffenhet talar för att ett utlämnande med stöd av 35 kap. 8 § andra stycket 1 offentlighets- och sekretesslagen bör kunna ske. Utifrån vad som framkommer av handlingarna i målet finns det enligt min mening inte heller grund för ett antagande om att den som uppgifterna rör skulle kunna riskera någon form

HFD 2023

Ref 29

av trakasserier eller repressalier vid ett utlämnande. Sammantaget bedömer jag därför att det inte kommit fram några omständigheter av sådan art att det kan bedömas vara av synnerlig vikt för den som uppgifterna rör eller någon närstående till denne att uppgifterna inte lämnas ut. Jag anser därför att det finns förutsättningar för att med stöd av 35 kap. 8 § andra stycket 1 offentlighets- och sekretesslagen lämna ut de begärda uppgifterna. Överklagandet ska därför bifallas.